

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ СУД У
БЕОГРАДУ
Гж 1220/22
1.3.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Снежане Живковић, председника већа, Маје Чогурић и Миленије Петричевић, чланова већа, у парници тужилца АА из ..., ББ из ...и ВВ из ..., са умешачем на страни првотужилце ГГ из ..., против тужених ДД и ЋЋ, обоје из ..., чији је заједнички пуномоћник Верица Ивошевић, адвокат из Смедерева, Кнеза Михајла 8, ради поништаја уговора о доживотном издржавању, одлучујући о жалбама тужилце АА и умешача на страни тужилце АА, изјављеним против пресуде Основног суда у Великој Плани, Судска јединица Смедеревска Паланка П 2125/17 од 30.07.2019. године, исправљена решењем истог суда П 2125/17 од 24.02.2020. године, након одржане главне расправе пред другостепеним судом дана 01.03.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

УКИДА СЕ пресуда Основног суда у Великој Плани, Судска јединица Смедеревска Паланка П 2125/17 од 30.07.2019. године, исправљена решењем истог суда П 2125/17 од 24.02.2020. године.

ОДБИЈА СЕ тужбени захтев тужилца АА из ..., ББ из ... и ВВ из ..., којим су тражиле да се поништи уговор о доживотном издржавању закључен између сада пок. ЕЕ, бивше из ..., као примаоца издржавања и ДД и ЋЋ, обоје из ..., као давалаца издржавања, оверен од стране Општинског суда у Смедеревској Палаци ЗР бр.469/02 од 25.12.2002. године, као неоснован.

ОБАВЕЗУЈУ СЕ тужилце АА из ..., ББ из ... и ВВ из ..., да туженима ДД и ЋЋ, обоје из ..., на име трошкова целог парничног поступка исплате износ од 424.250,00 динара, у року од 15 дана од пријема преписа пресуде, под претњом извршења.

Образложење

Побијаном пресудом, исправљеном решењем од 24.02.2020. године, ставом првим изреке одбијен је као неоснован тужбени захтев тужилца којима је тражен поништај уговора о доживотном издржавању закључен иза сада пок. ЕЕ, бивше из ..., као примаоца издржавања и ДД и ЋЋ, обоје из ..., као давалаца издржавања, оверен од стране Општинског суда у Смедеревској Паланци ЗР бр.469/02 од 25.12.2002. године. Ставом другим изреке, обавезане су тужилце да туженима на име трошкова овог спора исплате износ од 394.000,00 динара.

Против наведене пресуде жалбу је благовремено изјавила тужилца АА, из свих

законских разлога предвиђених одредбом члана 373. став 1. ЗПП, а жалба се проширује и на тужиле ББ и ВВ, у смислу члана 210. Закона о парничном поступку.

Против наведене пресуде жалбу је благовремено изјавио и умешач на страни тужиле АА, не наводећи конкретно законске разлоге из којих се пресуда првостепеног суда побија.

Испитујући првостепену пресуду у смислу одредбе члана 386. Закона о парничном поступку - ЗПП ("Службени гласник РС", бр.72/11, са каснијим изменама и допунама), Апелациони суд у Београду је оценио да су у спроведеном поступку учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези члана 398. став 2. ЗПП и 374. став 2. тачка 12. истог закона, на коју садржине изјављених жалби основано указују, а које су утицале на законитост и правилност одлуке. Основани су наводи жалбе тужиле АА да првостепени суд није поступио по налозима из решења Апелационог суда у Београду Гж 3143/17 од 15.08.2017. године, те да у поновном поступку није омогућио Комисији вештака да се изјасни на изнете примедбе на њихов налаз и мишљење, као и да у поновном поступку није расправљао нити дао разлоге о другом основу из тужбе који се односи на алеаторност код закључења оспореног уговора. Како је првостепена пресуда већ једанпут била укинута, а првостепени суд није поступио по налозима другостепеног суда из решења Гж 3143/17 од 15.08.2017. године и расправио сва спорна питања на која му је указано, другостепени суд је усвојио изјављене жалбе и укинуо првостепену пресуду на основу члана 387. став 1. тачка 6. ЗПП и након расправе одржане пред другостепеним судом одлучио о захтеву тужиле, имајући у виду и одредбе ставова 3. и 4. члана 387. ЗПП.

На основу доказа изведених у првостепеном поступку, који су поновљени пред другостепеним судом, имајући у виду и писано изјашњење Медицинског факултета Судско – психијатријског одбора од 04.10.2023. године, здравствени картон сада пок. ЕЕ и исказе тужиле и туженог ДД дате пред другостепеним судом у својству парничних странака, а који су оцењени у смислу одредбе члана 8. ЗПП, утврђено је да је између сада пок. ЕЕ, као примаоца издржавања и тужених ДД и ЂЂ, као давалаца издржавања, закључен уговор о доживотном издржавању који је оверен у Општинском суду у Смедеревској Паланци 25.12.2002. године под бројем ЗР 469/02. Сада пок. ЕЕ имала је претходно закључен уговор о доживотном издржавању са трећим лицем, које је као давалац издржавања одбио да настави њено издржавање пошто је 05.12.2002. године претрпела шлог – излив крви у мозак, због чега је до 15.12.2002. године лечена на Неуропсихијатријском одељењу болнице "Стефан Високи" у Смедеревској Паланци када је отпуштена са болничког лечења, па је постигнут споразум између тужиле АА и ББ са туженима да се прво раскине наведени уговор како би се закључио спорни уговор о доживотном издржавању. Тужиле као унукe нису могле да воде рачуна и брину о сада пок. ЕЕ у ..., па је претходни уговор о доживотном издржавању споразумно раскинут, а након тога ЕЕ је као прималац издржавања закључила предметни уговор са туженима као даваоцима издржавања, при чему је тужени као њен даљи рођак и комшија помагао у појединим тежим пословима када јој је то било потребно и пре закључења уговора. Поводом закључења оспореног уговора тужиле АА је обезбедила превоз, па је суд изашао на лице места и оверио уговор о доживотном издржавању који је раније сачињен од стране адвоката, а оверен дана 25.12.2002. године под бројем ЗР 469/02 између сада пок. ЕЕ као примаоца издржавања и тужених као давалаца издржавања. Пре овере уговора судија је обавио разговор са ЕЕ и упозорио је као примаоца издржавања на последице закључења уговора, па пошто је закључио да је способна да схвати значај радње коју предузима, оверио је предметни уговор у кући примаоца издржавања. По изласку из болнице, а пре и након закључења уговора сада пок. ЕЕ је посећивао ЖЖ, лекар у приватној ординацији у ... који је потврдио да је у периоду од

24.12.2002. године до 30.12.2002. године у времену када ју је лечио она била свесна и оријентисана, а да су приликом сваке посете тужени били присутни и о ЕЕ водили рачуна. По отпусту са болничког лечења 12.12.2002. године и пре закључења оспореног уговора тужени су преузели бригу о пок. ЕЕ, спремали јој храну, неговали је и спавали у њеном домаћинству, посећивао је доктор надлежног дома здравља ЗЗ због повишене температуре, а потом ЖЖ из приватне ординације у ... који јој је давао инфузију и преписану терапију, а до последњег тренутка ЕЕ је комуницирала са туженима. Према здравственом картону ЕЕ број, последња забележена констатација и посета лекару била је 24.01.2001. године, када су ЕЕ издати лекови по дотадашњим дијагнозама (који су делимично означени и у отпусној листи од 12.12.2002. године), а 06.01.2003. године констатовано је гашење картона услед смрти именоване. Тужени су након смрти примаоца издржавања 06.01.2003. године, сахранили, сносили све трошкове сахране пок. ЕЕ и подушја по православним обичајима.

На основу налаза и мишљења вештака неуропсихијатра др Зорана Ђурића од 15.07.2005. године и његовог исказа датог током поступка 20.05.2007. године утврђено је да према медицинској документацији (отпусној листи од 12.12.2002. године) нема података о неким трајним и привременим душевним болестима нити о било ком степену смањеног умног развоја или психоорганичног синдрома излапелости код пок.ЕЕ, да је код ње утврђено стање акутног цереброваскуларног инсульта – можданог удара од кога је лечена у болници 7 дана почетком децембра 2002. године од 05. до 12. децембра када је констатована делимична одузетост леве стране и отежан говор, али не и да она не разуме говор него да је поремећена моторика потребна за правилно изговарање речи и реченица, а у отпусној листи није констатовано да постоји психоргански синдром, односно оштећење способности оријентације, схватања, мишљења, памћења и расуђивања, тако да нема података да пок. ЕЕ 25.12.2002. године није била способна за расуђивање. Према мишљењу вештака после инфаркта мозга већина оболелих умре у наредних 10 година, а према приложеној медицинској документацији код пок. ЕЕ стање кардиоваскуларног система није указивало на скору смрт јер она није боловала ни од каквог акутног кардиоваскуларног обољења, а хронично обољење миокардиопатија-слабљење срчаног мишића било је у стању компензованости, односно функције кардиоваскуларног система су биле довољне и одговарајуће за животне напоре код пок. ЕЕ. Из налаза и мишљења Судско медицинског одбора неуропсихијатара Медицинског факултета у Београду од 31.10.2011. године и писменог изјашњења судско психијатријског одбора од 04.10.2023. године утврђено је да је у време сачињавања спорног уговора о доживотном издржавању сада пок. ЕЕ била способна да закључи наведени уговор, који налаз и мишљење је дат на основу увида у списе предмета и медицинске документације приложене спису.

До оваквог чињеничног закључка другостепени суд је дошао ценећи изведене доказе у смислу члана 8. ЗПП, како сваки појединачно тако и све у целини и међусобно, прихватајући писмене доказе као поуздано доказно средство, налаз и мишљење вештака др Зорана Ђурића од 15.07.2005. године и његов исказ дат на рочишту 20.05.2007. године, као и налаз и мишљење Комисије вештака судског психијатријског одбора Медицинског факултета у Београду, са писаним изјашњењем од 04.10.2023. године, као јасне, објективне, дате у складу са правилима струке и међусобно сагласне. Судско психијатријски одбор Медицинског факултета у Београду се у писаном изјашњењу изјаснио на релевантне примедбе умешача на страни тужиле АА наводећи да је налаз и мишљење дат на основу медицинске документације у спису, отпусне листе Опште болнице "Стефан Високи" Смедеревска Паланка 07118/02 са датумом пријема 05.12.2002. године и датумом отпуста 12.12.2002. године, те да се експертизе Судско психијатријског одбора не оверавају факсимилом чланова Судско психијатријског одбора, већ печатом Медицинског факултета као установе чијем је Судско

психијатријском одбору поверено вештачење. Притом, неосновани су наводи да Одбор неуропсихијатара Медицинског факултета у Београду није дао налаз, већ само мишљење будући да је Одбор дао и опис утврђеног чињеничног стања након увида у списе предмета и медицинску документацију за пок. ЕЕ која представља налаз вештака, док је мишљење вештака закључак који он даје на основу утврђеног чињеничног стања, применом стручног знања којим суд не располаже. Другостепени суд није прихватио налаз и мишљење вештака др Снежане Павловић Бајовић, њена усмена изјашњења од 24.12.2004. године и 31.01.2007. године да је мождани инфракт који је пок. ЕЕ доживела довео и до оштећења финих можданих функција пре свега (когнитивно амнестијских и вољних), да је неспособност да се брине сама о себи довела је до сугестибилности примаоца издржавања, редукованих вољно-нагонских динамизама и самим тим неадекватног логичког расуђивања због чега је ЕЕ била неспособна да у потпуности схвати значај правне радње коју чини, да је њено логичко расуђивање било под упливом њене болести која је била у раној фази опоравка. Наведено мишљење вештака је у супротности са налазима и мишљењима вештака др Зорана Ђурића и Одбора Медицинског факултета у Београду које је суд прихватио као објективне и стручне.

Апелациони суд није прихватио део исказа тужиле АА саслушане у својству парничне странке која је током поступка мењала исказ и различито се изјашњавала о околностима под којима је закључен оспорени уговор и поступању тужених као давалаца издржавања у делу двадесетчетворочасовне бриге о примаоцу издржавања, као и о предмету уговора, тврдећи у исказу од 15.11.2024. године да је предмет уговора била целокупна ЕЕ имовина на захтев туженог, док се у исказу датом пред другостепеним судом 01.03.2024. године изјаснила да не може да се сети шта је предмет уговора и да га је прочитала тек пошто је оверен. Суд није прихватио ни део исказа тужиле ББ да је тужени инсистирао на закључењу и предмету уговора, будући да је исказ тужиле у том делу нелогичан и неуверљив имајући у виду исказе саслушаних тужила да нису имале могућности да преузму бригу о баки ЕЕ, те да су након одбијања ранијег даваоца издржавања да наставе бригу о њиховој баки, предложиле туженом закључење уговора о доживотном издржавању, организовале раскид претходно закљученог уговора и ангажовале адвоката... да сачини нови уговор, те организовале оверу уговора и превоз суда до куће примаоца издржавања. Суд је поверовао исказима тужила у делу да су тужени након раскида претходног уговора и пре закључења оспореног уговора водили бригу о примаоцу издржавања, да претходни давалац издржавања дуже време није испуњавао своје уговорне обавезе и да јој је тужени помагао приликом већих радова, поправки и слично, да је сада пок. ЕЕ солидно функционисала између два мождана удара, те да су тужени обезбедили примаоцу издржавања лекарску негу пре и након закључења уговора, будући да је тај део исказа у сагласности са исказима тужених саслушаних у својству парничне странке којима је поверовао, као и у делу исказа тужених да је осим предлога тужила да тужени са њиховом баком закључи уговор о доживотном издржавању и покојна ЕЕ желела да о њој бригу воде тужени као рођаци и комшије који су јој и до тада помагали, те да је ЕЕ приликом закључења уговора одговорила на сва питања која јој је судија поставио и да је желела његово закључење са туженима, што произлази и из исказа сведока-судије који је оверио оспорени уговор. Сведоци ИИ, адвокат који је сачинио оспорени уговор и ЈЈ нису имали непосредна нити детаљнија сазнања о здравственом стању примаоца издржавања приликом закључења уговора и детаљима који су непосредно претходили овери уговора.

На основу утврђеног чињеничног стања, Апелациони суд у Београду је закључио да нема услова за поништај уговора о доживотном издржавању који је закључен између сада пок. ЕЕ, бивше из ... и тужених због неспособности примаоца

издржавања да закључи предметни уговор, као и због недостатка алеаторности.

Одредбом члана 203. Закона о наслеђивању – ЗОН, предвиђено је да на захтев законских наследника примаоца издржавања суд може поништити уговор о доживотном издржавању ако због болести или старости примаоца издржавања уговор није представљао никакву неизвесност за даваоца издржавања (став 1.), а законски наследници могу поништај уговора захтевати у року од једне године од дана сазнања за уговор, а најкасније у року од три године од дана смрти примаоца (став 2.). Рок од једне године не може почети да тече пре смрти примаоца (став 3.). Према одредби члана 56. Закона о облигационим односима – ЗОО за закључење пуноважног уговора потребно је да уговарач има пословну способност која се тражи за закључење тог уговора. Претпоставка за ваљаност правног посла је да учесник правног посла, странка која непосредно закључује уговор је способна за разумно расуђивање. Странка која није способна да разумно расуђује, не може да изјави правно релевантну вољу за закључење правног посла, без обзира што није лишена пословне способности.

Код утврђеног да је покојна ЕЕ као прималац издржавања, била у стању да разумно расуђује иако је била нарушеног здравственог стања, овај уговор у смислу члана 56. ЗОО не представља ништав правни посао, нити испуњава услове за поништај уговора сагласно траженој судској заштити. Наиме, током поступка је утврђено да је пок. ЕЕ у време када је са туженима закључила спорни уговор упркос својим годинама и недавно прележаном можданом удару имала правно релевантну вољу и способност да схвати значај правне радње коју предузима, тим пре што је имала раније закључен уговор о доживотном издржавању са трећим лицем који није последњих година извршаван и жељу да и убудуће о њој брину тужени у ситуацији када њене унуке, овде тужиље, нису исказале спремност и имале могућност да о њој преузму бригу. С тим у вези, околност да је сада пок. ЕЕ у време закључења уговора имала 83. године и да се налазила у фази опоравка од другог можданог удара саме по себи не указују да је она била сугестибилна и оптерећена својим годинама живота и болешћу од које је боловала, већ супротно наводима у жалби прималац издржавања је била способна да схвати значај правне радње коју предузима, на коју је упозорио надлежни судија пре закључења уговора, а који је тада проценио, будући да је прималац издржавања одговорила на постављена питања, да је била орјентисана са јасно израженом вољом за закључење уговора са туженима, да је иста била способна да схвати правну радњу коју предузима, те да оспорени уговор није закључила као пословно неспособно лице.

Исто тако, уговор о доживотном издржавању не губи обележје алеаторности чињеницом да је прималац издржавања умрла у релативно кратком временском периоду након закључења уговора уколико чињеница времена њене смрти за даваоца није била извесна, нити је била мотив за закључење предметног уговора. Закључени оспорени уговор о доживотном издржавању није изгубио ово обележје, иако је прималац издржавања умрла у релативно кратком временском периоду након закључења уговора с обзиром на то да чињеница времена смрти примаоца издржавања за тужене није била извесна, нити су тужиље доказале да је била мотив за закључење предметног уговора, без обзира на чињеницу да је уочи закључења спорног уговора пок. ЕЕ имала теренске посете лекара надлежног Дома здравља 33 и након његове, ЖЖ из приватне ординације, које нису указивале на блиску смрт примаоца издржавања, нити су туженима били саопштени подаци поводом времена наступајућег смртног исхода, па наведене околности и околности под којима је уговор закључен не дају основ за закључак да закључени уговор није представљао никакву неизвесност за даваоца издржавања, нити је закључење предметног уговора противно разлозима морала. Притом, и вештак др Снежана Павловић Бајовић у чију пристрасност су тужени изразили сумњу (будући да ... са тужиљом АА) се у усменом изјашњењу на рочишту од

24.12.2004. године изјаснила да уговарачи, односно тужени нису могли да знају у ком моменту може да дође до смрти пок. ЕЕ, односно да ли је њена смрт била извесна или не. Алеаторност уговора о доживотном издржавању не процењује се само по временском размаку између закључења уговора и смрти примаоца издржавања, већ према свим околностима случаја, које у конкретном случају остављају овај суд у уверењу да закључени уговор није супротан разлозима морала, те да тужиље нису доказале да су тужени као даваоци издржавања предметни уговор закључили ради стицања несразмерне имовинске користи и тиме евентуално злоупотребили сврху овог уговора супротно добрим обичајима, у смислу одредбе члана 103. ЗОО. Прималац издржавања је закључењем уговора у конкретној ситуацији желела да себи обезбеди достојанствен остатак живота, потребну пажњу и негу у болести од стране блиских особа, сопственим средствима будући да је имала редовна примања, а уз њихову подршку. Околност на коју указује жалба да тужени примаоца издржавања нису одвели на заказану контролу код неуропсихијатра 02.01.2003. године, након закључења уговора није од значаја, имајући у виду да се у том периоду здравствено стање сада пок. ЕЕ погоршало, те је било отежано њено одвођење на контролни преглед. Без значаја је и навод у жалби умешача на страни тужиље АА да у поступку нису саслушани сведоци ЗЗ, као изабрани лекар пок. ЕЕ, сведок КК (претходни давалац издржавања) и сведок ЛЛ, будући да су предлози за саслушање ових сведока поднети противно одредби члана 314. ЗПП, а чијим саслушањима су се тужени на рочишту 30.07.2019. године противили из разлога што су тужиље преклудирале за предлагање наведених доказа, при чему тужиље ни умешач на страни тужиље нису дали ниједно прихватљиво и разумно објашњење због којих нису у ранијој фази поступка предложили извођење ових доказа.

Из наведених разлога, Апелациони суд у Београду је у смислу одредбе члана 387. став 1. тачка 6. ЗПП, укинуо првостепену пресуду и одлучио о захтеву тужиља тако што га је одбио, као у ставовима првом и другом изреке ове пресуде.

Одлука о трошковима целог парничног поступка донета је применом члана 153. и 154. ЗПП, имајући у виду успех странака у спору, а исти обухватају трошкове на име састава одговора на тужбу од стране адвоката у износу од 9.000,00 динара, на име састава жалбе и предлога за понављање поступка по 18.000,00 динара, на име заступања на осам одржаних рочишта по 11.750,00 динара и приступ адвоката на 20 неодржаних рочишта у износу од по 6.750,00 динара, као и на име заступања на два одржана рочишта у износу од по 11.750,00 динара и приступ адвоката на једно неодржано рочиште у износу од 6.750,00 динара пред другостепеним судом (све са увећањем за заступање две странке од 50%), увећано за трошкове вештачења у износу од 120.000,00 динара, укупно 424.250,00 динара, који трошкови су обрачунати сагласно Тарифи о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката (Сл. Гласник РС бр. 121/2012).

Са изложеног, одлучено је као у ставу трећем изреке ове пресуде.

**Председник већа-судија,
Снежана Живковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић

